

OTWARTY DIALOG

Złożenie wniosku do Komisji Europejskiej
do rozpatrzenia w ramach EU-Moldova Human Rights Dialogue

MOŁDAWIA: UMOTYWOWANE POLITYCZNIE ŚCIGANIE KARNE KRYTYKÓW I PRZECIWNIKÓW WŁADZ

Fundacja Otwarty Dialog (ODF) powstała w Polsce w 2009 roku z inicjatywy ukraińskiej studentki i działaczki obywatelskiej Lyudmyly Kozlovskiej (obecnie sprawującej funkcję prezeski Fundacji). Od momentu założenia, cele [statutowe](#) Fundacji obejmują ochronę praw człowieka, demokracji i praworządności na obszarze postsowieckim. Początkowo Fundacja koncentrowała swoją uwagę przede wszystkim na Kazachstanie, Rosji, Ukrainie oraz – od 2016 r. – Mołdawii, jednak w lipcu 2017 r. obszar ten został rozszerzony ze względu na szybko pogarszającą się sytuację w Polsce i innych państwach członkowskich UE zmagających się z konsekwencjami antyliberalnej polityki prowadzonej przez ich populistyczne rządy.

ODF realizuje swoje cele poprzez organizację misji obserwacyjnych, monitorując w szczególności indywidualne przypadki łamania praw człowieka. Promuje również międzynarodowe prawodawstwo przewidujące stosowanie sankcji wobec rządów i osób odpowiedzialnych za łamanie wartości i standardów europejskich wspierając m.in. tzw. ustawę Magnickiego oraz powiązanie unijnych i międzynarodowych programów pomocy finansowej z respektowaniem praworządności i praw człowieka. Istotnym obszarem działalności Fundacji jest ochrona praw więźniów i uchodźców politycznych (w szczególności w obszarze politycznie motywowanych ekstradycji).

W oparciu o swoją pracę ODF publikuje [raporty](#) analityczne wykorzystując je na potrzeby komunikacji z instytucjami UE, OBWE, Rady Europy, ONZ, a także innych organizacji praw człowieka, resortami spraw zagranicznych i parlamentami, a także mediami. Aktywnie współpracuje z parlamentarzystami zaangażowanymi w sprawy zagraniczne, prawa człowieka i oficjalne relacje z monitorowanymi krajami trzecimi.

ODF działa na rzecz reformy [Interpolu](#), a – począwszy od 2018 r. – również Systemu Informacyjnego Schengen (SIS/SIS II), zapobiegając wykorzystywaniu ich mechanizmów przez autorytarne i hybrydowe reżimy (określane także jako ill democracies) do prześladowania swoich oponentów.

W latach 2013-2014 Fundacja zorganizowała misję wsparcia ukraińskiego społeczeństwa obywatelskiego walczącego o integrację europejską Ukrainy podczas [Rewolucji Godności](#) na kijowskim Majdanie w Kijowie. Po agresji rosyjskiej w 2014 roku program pomocy [humanitarnej](#), rozpoczęty przez ODF w trakcie Majdanu, został rozszerzony o pomoc osobom poszkodowanym w wyniku rosyjskiej agresji na Krymie i Wschodzie Ukrainy. W latach 2014-2016 w Warszawie ODF prowadziła centrum pomocy i integracji migrantów i uchodźców z Ukrainy pod nazwą „[Ukraiński Świat](#)”.

Fundacja posiada swoje stałe przedstawicielstwa w Warszawie i Brukseli.

Copyright: Fundacja „Otwarty Dialog”, maj 2019 r.

00-580 Warszawa

Al. Szucha, 11a, lokal 21

Tel. +48 22 307 11 22

E-mail: odfoundation@odfoundation.eu ; odfoundation.eu

W celu uzyskania bardziej szczegółowych informacji prosimy o kontakt:

Lyudmyla Kozlovska - lyudmylakozlovska@odfoundation.eu

Spis rozdziałów:

1. STRESZCZENIE	4
2. SPRAWY INDYWIDUALNE.....	4
3. SPRAWA FUNDACJI OTWARTY DIALOG I LYUDMYLY KOZLOVSKIEJ	14
4. WNIOSKI I REKOMENDACJE	16

1. STRESZCZENIE

Tendencja do deptania standardów demokratycznych i praworządności w Mołdawii utrzymuje się. System ścigania karnego i sądownictwa są wykorzystywane do nękania opozycjonistów i działaczy społeczeństwa obywatelskiego sprzeciwiających się uzurpacji władzy w kraju. Przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego i opozycji padają ofiarą oczerniających kampanii w mołdawskich mediach.

Od kilku lat Fundacja Otwarty Dialog zajmuje się monitorowaniem przestrzegania praw człowieka i standardów demokratycznych w Mołdawii oraz informowaniem społeczności międzynarodowej o wynikach swoich obserwacji. M.in. Fundacja wielokrotnie informowała, że w Mołdawii w szybkim tempie następuje odchodzenie od standardów demokratycznych. Wąski krąg osób, które doszły do władzy, wykorzystuje państwo do osobistego wzbogacenia się i do odwetu wobec swoich przeciwników politycznych i krytyków. W kraju deptana jest zasada praworządności, przestrzeń do swobodnej działalności niezależnych mediów i organizacji praw człowieka jest ograniczana, odnotowuje się również przypadki postępowania karnego wszczętego z powodów politycznych.

W odpowiedzi na krytykę władze mołdawskie przeprowadziły śledztwo w sprawie „wyrotowej” działalności Fundacji, a także wszczęły postępowanie karne przeciwko Lyudmyle Kozlovskiej.

Ściganie karne na podstawie wątpliwych zarzutów jest popularną metodą walki z przeciwnikami politycznymi i krytykami w Mołdawii. W poprzednich raportach Fundacja Otwarty Dialog¹ przytacza przypadki postępowań karnych, którym towarzyszą naruszenia proceduralne i które mają oznaki motywacji politycznej.

Poniżej przytoczono 17 przypadków ścigania karnego, które mają oznaki motywacji politycznej i obecnie trwają:

- Ściganie karne działaczy opozycyjnych i uczestników protestów antyrządowych: **Alexandru Machedon, Serghei Cebotari, Grigore Petrenco, Pavel Grigorciuc, Alexei Alexeev, Alexander Raichuk, Gheorghe Petic, Ruslan Verbiŭchi.**
- Ściganie karne adwokatów i sędziów w związku z ich działalnością zawodową: **Ana Ursachi, Eduard Rudenco, Veaceslav Turcan, Maxim Belinschi, Alexandru Bernaz, Ion Crețu, Domnica Manole, Gheorghe Balan.**
- Ściganie karne zagranicznych obrońców praw człowieka - sprawa **Lyudmyly Kozlovskiej** i Fundacji Otwarty Dialog.

2. SPRAWY INDYWIDUALNE

Grigore Petrenco – przywódca partii lewicowej „Czerwony blok”. Wraz z sześcioma innymi demonstrantami został oskarżony o „zorganizowanie i udział w masowych zamieszkach” (art. 285 kodeksu karnego). W dniu 06.09.2015 r. w Kiszyniowie uczestniczyli oni w wielotysięcznym wiecu protestacyjnym, żądając zdymisjonowania najwyższych urzędników państwowych i ukarania ich za sprzeniewierzenie funduszy z krajowego systemu bankowego.

W raporcie Departamentu Stanu USA z 2016 r. sprawa „grupy Petrenko” jest wymieniona w rozdziale „Więźniowie i aresztanci polityczni”.² W lutym 2016 r. grupa posłów Bundestagu zaapelowała do rządu niemieckiego o zwrócenie uwagi na obecność kontekstu politycznego w ściganiu karnym Grigore

¹ <http://en.odfoundation.eu/a/8188,the-captured-state-politically-motivated-prosecution-in-moldova-and-usurpation-of-power-by-vladimir-plahotniuc> ; <https://en.odfoundation.eu/a/8188,the-captured-state-politically-motivated-prosecution-in-moldova-and-usurpation-of-power-by-vladimir-plahotniuc>

² <https://www.state.gov/documents/organization/265662.pdf>

Petrenco³. W dniu 25.01.2017 23 posłów PACE w pisemnej deklaracji określili Petrenco jako ofiarę kampanii oszczerczej władz mołdawskich.⁴

W dniu 28.06.2017 r. sąd skazał Petrenko na 4,5 roku pozbawienia wolności w zawieszeniu. Inni protestujący Mihail Amerberg, Pavel Grigorciuc, Alexandr Roșco, Vladimir Jurat, Oleg Buznea i Andrei Druz zostali skazani na karę od 3 do 4,5 lat pozbawienia wolności w zawieszeniu. W sierpniu 2017 r. Petrenco opuścił Mołdawię. Wkrótce potem oświadczył on dziennikarzom, że w dniu 18.10.2017 r. Niemcy udzieliły mu azylu politycznego.⁵

W dniu 12.04.2019 r. sąd apelacyjny utrzymał w mocy wyrok sądu niższej instancji. Jednocześnie jeden z sędziów Izby Odwoławczej, **Svetlana Balmus**, nie zgodziła się z tą decyzją. Wyraziła oddzielną opinię, że skazani nie są winni, ponieważ ich działania nie zawierają znamion przestępstwa.⁶ Kilka dni po wydaniu decyzji przez Izbę Odwoławczą Svetlana Balmus odeszła ze stanowiska.⁷

Skazani wnieśli apelację do ETPCz w związku z bezprawnym aresztowaniem i nieodpowiednimi warunkami przetrzymywania. ETPCz przyjął sprawę do rozpatrzenia.⁸

Pavel Grigorciuc – działacz obywatelski. Znany z udziału w akcji protestacyjnej w pobliżu Prokuratury Generalnej Mołdawii we wrześniu 2015 r. wraz z Grigore Petrenco. Za udział w wiecu skazano go na 4 lata pozbawienia wolności w zawieszeniu.

W dniu 21.03.2019 r. odbyła się ustna wymiana zdań między Pawłem Grigorciuc a posłem z ramienia Partii Demokratycznej Sergheiem Sirbu. Sirbu twierdzi, że podczas kłótni Grigorciuc pobił go. Według Grigorciucia, spoliczkował on posła. W incydencie uczestniczył adwokat Eduard Rudenco.

Po incydencie Sirbu został hospitalizowany i rzekomo zdiagnozowano u niego urazy głowy zamkniętej, wstrząśnienie mózgu, a także uraz tkanek miękkich twarzy. Sirbu poszedł na policję, gdzie poinformował, że został zaatakowany przez dwie osoby. W związku z tym wszczęto postępowanie karne z art. 278 ustęp 2 kodeksu karnego Republiki Mołdawii („chuligaństwo popełnione przez dwie lub więcej osób”). Adwokat Eduard Rudenco jest ścigany w ramach tej samej sprawy za współudział w przestępstwie.⁹

Grigorciuc przyznaje, że złamał prawo, jednakże uważa, że nie jest właściwe kwalifikowanie tego czynu jako przestępstwa. W dniu 23.03.2019 r. Grigorciuc został aresztowany. Istnieje możliwość, że wyrok w zawieszeniu, który otrzymał Grigorciuc w sprawie Petrenco, może teraz zostać zmieniony na wyrok pozbawienia wolności bez zawieszenia kary. Grozi mu również wyrok pozbawienia wolności za chuligaństwo.

Ana Ursachi jest mołdawską adwokatką i działaczką obywatelską. Jest zaangażowana w głośne sprawy, m.in. broni interesów przeciwników Vladimira Plahotniuca. We wrześniu i październiku 2016 r. media należące do Plahotniuca (np. Publica TV, Canal3 i Prime) rozpoczęły kampanię mającą na celu zdyskredytowanie Ursachi. W ich narracji Ursachi została nazwana „adwokatem diabła” i stwierdzono, że „była zamieszana w zabójstwo popełnione 20 lat temu”.¹⁰ W październiku 2016 r. Prokurator Generalny Eduard Harunjen wznowił postępowanie karne w celu „ustalenia stopnia udziału Ursachi w zbrodni”.

W sprawie Ursachi 15-letni okres przedawnienia upłynął w 2012 roku. Ponadto, jak zauważyła Ursachi, a także jej adwokaci Anatolij Istrate, Angela Istrate i Julian Rusanovsky, 20 lat temu, organy ścigania

³ <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/18/075/1807534.pdf>

⁴ <http://www.assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=23437&lang=en>

⁵ <http://newsmaker.md/rus/novosti/grigoriya-petrenko-vzyl-berlin-on-poluchil-politicheskoe-ubezhishche-v-germanii-34173>

⁶ <http://newsmaker.md/rus/novosti/est-shansy-cto-sistema-prognila-ne-do-kontsa-odna-iz-sudey-ap-ne-soglasilas-s-pri-42930>

⁷ <http://newsmaker.md/rus/novosti/moldavskaya-yustitsiya-nezavisima-ot-lyuboy-formy-nezavisimosti-kak-v-seti-otreagi-43031>

⁸ <https://promolex.md/14764-ctedo-a-comunicat-guvernului-cauza-petrenco-si-altii-v-republica-moldova/?lang=ro>

⁹ <http://newsmaker.md/rus/novosti/delo-o-pobitom-deputate-syrbu-grigorchuku-prodlili-arest-eshche-na-30-sutok-42992>

¹⁰ <http://ru.odfoundation.eu/a/7989,moldova-presledovanie-advokata-anny-ursaki>

dokonały sprawdzenia Ursachi, a postępowanie zostało umorzone. Dlatego też adwokaci wskazują na naruszenie zasady non bis in idem (nikt nie może być sądzony lub ukarany dwukrotnie za ten sam czyn).

Ursachi zwróciła się do sądu z prośbą o uznanie za niezgodną z prawem decyzji o ponownym wszczęciu postępowania karnego w sprawie morderstwa. W grudniu 2016 r. sędzia Dorin Munteanu wydał orzeczenie o niemożności wydania nakazu aresztowania Any Ursachi do czasu rozpatrzenia jej skargi na bezprawność wznowienia postępowania karnego. W dniu 31.01.2016 r. Prokurator Generalny Eduard Harunjen wszczął postępowanie karne wobec sędziego Dorina Munteanu. Najwyższa Rada Sądownictwa zezwoliła prokuraturze na wszczęcie postępowania karnego. Munteanu został oskarżony o „wydanie bezprawnej decyzji w jednej ze spraw”.¹¹ Ana Ursachi uważa, że prawdziwym powodem tych zarzutów było stanowisko sędziego w jej sprawie.

W dniu 20.03.2017 r. władze mołdawskie wszczęły postępowanie karne przeciwko Ursachi z art. 327 kodeksu karnego („nadużycie uprawnień służbowych”). Została oskarżona o nielegalne działania podczas udzielania porad prawnych w 2012 roku. Ursachi podkreśla, że prowadziła działalność zawodową, a art. 327 kodeksu karnego nie może być zarzucony adwokatowi.

W dniu 29.03.2018 r. Sędzia Centralnego Sądu w Kiszyniowie, Nikolay Korcha, przychylił się do wniosku prokuratury o aresztowanie Any Ursachi. Rozprawa sądowa odbyła się bez udziału adwokatów Ursachi – Yuliana Rusanovskiego i Eduarda Rudenco. W sprawę zaangażowany był adwokat z urzędu Mihail Lebedinschi. **Warto zauważyć, że w decyzji sądu o zastosowaniu aresztu i w samym nakazie aresztowania wskazano różnych adwokatów.** W decyzji stwierdza się, że w rozprawie sądowej uczestniczył Lebedinschi, a w nakazie wymienieni są Rusanovsky i Rudenco. Jednocześnie we wstępie nakazu wskazano, że został on wydany w dniu 27.03.2018 r., chociaż rozprawa odbyła się w dniu 29.03.2018 r.¹² Świadczy to o tym, że **nakaz aresztowania mógł zostać wydrukowany z wyprzedzeniem** i wtedy zostały do niego wpisane nazwiska adwokatów Rusanovsky'ego i Rudenco, lecz ostatecznie nie uczestniczyli oni w rozprawie sądowej.

Jak twierdzi Ana Ursachi, w dniu 26 marca 2017 r. w jej imieniu wysłano oświadczenie do Krajowej Rady ds. Pomocy Prawnej, świadczonej przez państwo, w którym odmówiła ona skorzystania z wszelkich usług adwokatów z urzędu, ponieważ ufa tylko swoim obrońcom.

Według Any Ursachi, na jej nazwisko wydano „czerwony alert” Interpolu. Oznacza to, że w każdym momencie może ona zostać zatrzymana na wniosek Mołdawii.

Przedstawiciele społeczności międzynarodowej wielokrotnie oświadczyli, że ściganie karne adwokatki Any Ursachi jest związane z jej działalnością zawodową. W obronie Ursachi wystąpiły m.in. organizacje obrony praw człowieka Amnesty International, Destination Justice, ambasador Niemiec w Mołdawii, szef Komitetu ds. Demokracji i Praw Człowieka ZP OBWE Ignacio Sánchez Amor¹³, Szef delegatury UE w Mołdawii Pirkka Tapiola¹⁴, około 15 deputowanych do Parlamentu Europejskiego¹⁵, ponad 10 posłów polskiego Sejmu¹⁶ i 5 włoskich parlamentarzystów¹⁷. Sprawa Ursachi jest wymieniona w pisemnej deklaracji z dnia 25.01.2017 r. w sprawie presji politycznej na przedstawicieli społeczeństwa

¹¹ <https://ru.crimemoldova.com/news/rassledovaniya/sudya-dorin-muntyanu-popadet-pod-sledstvie-za-vynesenie-nezakonnogo-opredeleniya/>

¹² <http://omg.md/index.php?newsid=14516>

¹³ <http://en.odfoundation.eu/a/8579,the-chair-of-the-osce-pa-general-committee-on-democracy-human-rights-and-humanitarian-questions-addresses-the-authorities-of-kazakhstan-and-moldova>

¹⁴ <http://jurnal.md/en/social/2016/12/13/head-of-eu-delegation-pirkka-tapiola-condemns-the-cases-of-selective-justice-and-persecution-of-press-be-it-journal-or-other-institution/>

¹⁵ Ramona Manescu, Ana Gomes, Rebecca Harms, Benedek Javor, Helmut Scholz, Jaromir Stetina, Gabriele Zimmer, Petras Auštrevičius, Michał Boni, Mark Demesmaeker, Kazimierz Michał Ujazdowski, Hannu Takkula, Tunne Kelam, Indrek Tarand, Julie Ward: - <http://en.odfoundation.eu/a/8493,meps-support-politically-prosecuted-individuals-in-moldova-and-urge-government-authorities-to-abide-by-their-commitments-to-the-rule-of-law-and-respect-for-human-rights> ;

¹⁶ Kornelia Wróblewska, Marcin Świącicki, [Katarzyna Lubnauer](#), Ryszard Wiczyński, Jakub Rutnicki, Marek Krząkała, Joanna Scheuring-Wielgus, Zbigniew Koźwiński, Dorota Rutkowska, Jerzy Meysztoń, Adam Szałpka, Ewa Liedler.

¹⁷ Sergio Lo Giudice, Gaetano Borioli, Monica Cirinnà, Erica D'Adda and Ms Camilla Fabbri - <http://en.odfoundation.eu/a/8545,representatives-of-the-italian-parliament-address-interpol-s-authorities-to-continue-implementation-of-arrest-warrants-system-reform>

obywatelskiego w Mołdawii, którą podpisało 23 postów PACE¹⁸, jak również w pisemnej deklaracji z dnia 12.10.2017 r. w sprawie niedotrzymania przez Mołdawię zobowiązań międzynarodowych, którą podpisało 31 postów PACE.¹⁹

Eduard Rudenco - adwokat uczestniczący w obronie Any Ursachi i innych przeciwników oligarchy Vladimira Plahotniuca. Rudenco twierdził, że on i jego rodzina są śledzeni. Według Rudenco od 2015 r. funkcjonariusze organów ścigania żądali, aby przestał bronić pewnych osób, grożąc mu ściganiem karnym.²⁰

W 2016 r. władze mołdawskie wszczęły trzy postępowania karne przeciwko Rudenco pod zarzutem „czerpania korzyści ze swoich wpływów” (art. 326 kodeksu karnego) podczas prowadzenia działalności adwokackiej w latach 2009, 2011 i 2014. W 2017 r. przeciwko Rudenco wszczęto czwarte postępowanie karne pod zarzutem „naruszenia zasad bezpieczeństwa ruchu drogowego” (art. 264 kodeksu karnego). Został oskarżony o prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu. Rudenco odwołał się do wyników badania, twierdząc, że ilość alkoholu we krwi nie przekraczała normy i nie była wystarczająca do wszczęcia postępowania karnego. We wszystkich sprawach karnych prowadzone są postępowania sądowe, a samemu Rudenco grozi kara pozbawienia wolności.

Ponadto Rudenco podkreśla, że prorządowe media próbują go zdyskredytować poprzez systematyczne rozpowszechnianie fałszywych informacji o jego życiu osobistym.²¹

W marcu 2019 r. przeciwko Eduardowi Rudenco wszczęto kolejne postępowanie karne. Pomiędzy działaczem obywatelskim Pavlem Grigorciuciem a posłem Sergheiem Sirbu nastąpiła potyczka słowna. Poseł oskarżył Pavla Grigorciuca o pobicie, w związku z czym przeciwko Grigorciucowi wszczęto postępowanie karne. Eduard Rudenco, który jest adwokatem Grigorciuca, był obecny w czasie tego incydentu i został oskarżony o współudział w przestępstwie. Serghei Sirbu potwierdził, że Rudenco nie brał udziału w jego pobiciu²², jednakże postępowanie karne przeciwko adwokatowi nie zostało umorzone.

Raport Amnesty International z lat 2017/2018 podaje, że Rudenco nadal pada ofiarą oszczerczych kampanii w mediach prorządowych, a także jest prześladowany przez władze w związku ze swoją działalnością zawodową.²³

Alexandru Machedon – właściciel grupy spółek StarNet (jedna z największych na mołdawskim rynku telekomunikacyjnym). Wspiera on niektóre organizacje publiczne, a także jest jednym ze sponsorów partii opozycyjnej „Platforma Godność i Prawda”. W wyborach na prezydenta miasta Kiszyniowa w 2018 r. był kierownikiem sztabu wyborczego przywódcy tej partii Andreia Nastase. Machedon wspiera ruch protestacyjny, co, jak stwierdził, stało się przyczyną prześladowań na zlecenie przez Vladimira Plahotniuca.

Organy państwowe wielokrotnie próbowały pozbawić StarNet licencji, oskarżając firmę o naruszenie zasad retransmisji. W ciągu kilku lat przeciwko StarNet wszczęto postępowanie karne. W dniu

¹⁸ <http://semantic-pace.net/tools/pdf.aspx?doc=aHR0cDovL2Fzc2VtYmx5LmNvZS5pbncveG1sL1hSZWYvWDJlURXlV4dHluYXNwP2ZpbGVpZD0yMzQzNyZsYW5nPUVO&xsl=aHR0cDovL3NlbWFudGljcGFjZS5uZXQvWHNsdC9QZGYvWFJlZi1XRRC1BVC1YUwvUERGLnhzbA==&xsltparams=ZmlsZWlkPTIzNDM3>

¹⁹ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=24224&Lang=EN>

²⁰ https://ru.crimemoldova.com/news/politika/eduard-rudenco-za-mnoy-sledyat-bolee-polugoda-potomu-chto-ya-soglasilsya-zashchishchat-platona/?phrase_id=12481 ; <http://omg.md/index.php?newsid=12951>

²¹ <https://point.md/ru/novosti/proisshestviya/eduarda-rudenco-zastali-s-devushkoi-liogkogo-povedeniia> ; http://www.canal3.md/ru/advokat-platona-byi-gyan-za-rulyom_47243.html

²² <http://newsmaker.md/rus/novosti/delo-o-pobitom-deputate-syrbu-grigorchuku-prodlili-arest-eshche-na-30-sutok-42992>

²³ <https://www.amnesty.org/en/countries/europe-and-central-asia/moldova/report-moldova/>

22.10.2017 r. w Kiszyniowie w jednym z centralnych węzłów StarNet wybuchł pożar. Firma poinformowała, iż poniosła straty w wysokości około 430.000 euro.²⁴

W dniu 23.02.2019 r. Alexandru Machedon stwierdził, że zarówno on, jak i jego dzieci, żona i krewni „zostali zatruci mieszaniną toksycznych metali, w tym rtęci”. Uważa, że są w to zamieszane władze. Machedon oświadczył, że w 2016 i 2017 roku on i jego rodzina zaczęli się źle czuć. Machedon opublikował wyniki badań medycznych z sierpnia 2017 r., zgodnie z którymi on i członkowie jego rodziny mają kilkakrotnie wyższy poziom rtęci we krwi niż pozwala norma.²⁵

Wcześniej, tj. w dniu 22.02.2019 r., ten sam problem zgłosili przywódcy opozycji Maia Sandu (partia „Działanie i solidarność”) i Andrei Nastase (partia Platforma Godność i Prawda). Zgodnie z wynikami badań z września 2017 r. i grudnia 2018 r. poziom rtęci we krwi Nastase był ponad czterokrotnie wyższy niż przewiduje norma. Badania medyczne Sandu ze stycznia 2018 r. wykazały, że poziom rtęci był ponad dwukrotnie wyższy niż pozwala norma. Sandu i Nastase zauważyli, że długotrwałe leczenie nie poprawiło sytuacji i wyrazili podejrzenie, że są nadal truci, a w działania to są zamieszane władze.²⁶

Domnica Manole – Sędzia Izby Odwoławczej w Kiszyniowie. W dniu 14.04.2016 r. uznała ona za bezprawną decyzję CKW o odmowie przeprowadzenia referendum w sprawie zmiany konstytucji. W dniu 31.05.2016 r. przeciwko sędzi wszczęto sprawę karną pod zarzutem „wydania niesprawiedliwej decyzji” (art. 307, ustęp 1 kodeksu karnego). Manole oświadcza, że jest prześladowana za wydanie decyzji, która nie była zgodna z linią władzy.

Szef Najwyższej Rady Sądownictwa stwierdził, że argumenty Prokuratora Generalnego wywołują „uzasadnione podejrzenia co do złych zamiarów sędzi Manole” podczas wydawania decyzji o referendum. W dniu 04.07.2017 r. Najwyższa Rada Sądownictwa odsunęła Manole od pełnionej funkcji. 22 mołdawskie organizacje pozarządowe wyraziły zaniepokojenie tą decyzją.²⁷

W dniu 05.12.2017 r., w odpowiedzi na skargę Domnici Manole, Sąd Konstytucyjny Mołdawii uznał, że przepisy prawa, na podstawie których została ona zwolniona z urzędu jako sędzia, są niekonstytucyjne.²⁸

W kwietniu 2018 r. postępowanie przeciwko Manole zostało przekazane do sądu. W dniu 19.11.2018 r. Najwyższa Izba Sądownicza Mołdawii odrzuciła żądanie Manole o przywrócenie jej na stanowisko.

W dniu 22.11.2017 r. szef delegacji UE w Mołdawii, Peter Michalko, podczas spotkania z Domnicą Manole omówił problemy niezależności systemu sądownictwa w Mołdawii, a także szczegóły postępowania karnego w sprawie Manole.²⁹ W dniu 12.10.2018 27 posłów PACE zaproponowało przyjęcie uchwały o podważeniu niezależności sądów w Polsce i Mołdawii. Zwrócili oni uwagę m.in. na wpływ oligarchy Vladimira Plahotniuca na sądy mołdawskie, a także wskazali na sprawę Manole jako przykład prześladowania sędziów na tle politycznym.³⁰

Obawy dotyczące sprawy Manole zostały zawarte w raporcie Departamentu Stanu USA z 2018 r.³¹ oraz w rezolucji Parlamentu Europejskiego w sprawie wdrożenia Umowy Stowarzyszeniowej pomiędzy UE a Mołdawią.³²

²⁴ <http://newsmaker.md/rus/novosti/klienty-starnet-ostalis-bez-interneta-iz-za-pozhara-na-odnom-iz-osnovnyh-internet-34223>

²⁵ <https://www.facebook.com/amachedon.starnet.md/posts/2307457232631816>

²⁶ <http://newsmaker.md/rus/novosti/sandu-i-nestase-pokazali-rtut-nm-publikuet-rezultaty-analizov-politikov-41925>

²⁷ <http://newsmaker.md/rus/novosti/npo-vystupili-protiv-snyatiya-s-dolzhnosti-sudi-domniki-manole-32327>

²⁸ <http://constcourt.md/libview.php?!=en&idc=7&id=1104&t=/Media/Noutati/Verification-of-judges-by-the-Security-and-Intelligence-Service-unconstitutional/>

²⁹ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=378184139283996&set=a.111103455992067.1073741828.100012772382874&type=3&theater>

³⁰ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails->

<EN.asp?fileid=25177&lang=EN&search=dHlwZV9zdHJfZlZlW46k1vdGlvbiBmb3JgYSByZXNvbHV0aW9uulg==>

³¹ <https://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm#wrapper>

³² http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0458_EN.html

Sprawa Domnici Manole jest wymieniona w sprawozdaniu Specjalnego Sprawozdawcy ONZ na temat sytuacji obrońców praw człowieka jako przykład prześladowania karnego sędziów w Mołdawii³³.

Veaceslav Turcan i Maxim Belinschi – adwokaci, przywódcy organizacji praw człowieka Human Rights Embassy. W trakcie uczestnictwa w pewnej sprawie ujawnili, że byli funkcjonariusz policji, sędzia i jego małżonka (notariusz) mogą być zamieszani w oszustwo w celu zawłaszczenia nieruchomości. W 2015 r. adwokaci poprosili prokuraturę o sprawdzenie wszystkich okoliczności, lecz sprawa karna została kilkakrotnie umorzona. Co więcej, sami prawnicy niedługo później padli ofiarą postępowania karnego.³⁴

Byli funkcjonariusz policji, którego adwokaci podejrzewali o oszustwo, złożył przeciwko nim skargę za „podawanie nieprawdziwych informacji”. W dn. 23.12.2015 r. prokuratura wszczęła postępowanie karne przeciwko Turcanowi i Belinschi z art. 352 (1) Kodeksu karnego („podawanie nieprawdziwych informacji w deklaracjach”). Grozi im grzywna lub kara pozbawienia wolności na okres do 1 roku. Według Turcana, w dniu 21.12.2016 r. prokuratura wszczęła kolejne postępowanie karne przeciwko niemu i Bielińskiemu z tego samego artykułu 352 (1) kodeksu karnego.³⁵

Oskarżeni twierdzą, że postępowanie karne jest próbą zastraszenia ich i pozbawienia ich prawa do wykonywania zawodu adwokata. Podkreślają, że władze mołdawskie naruszają prawo międzynarodowe, ponieważ adwokat nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za przekazywanie organom ścigania informacji, które otrzymał w trakcie obrony swojego klienta.³⁶ W obronie Turcana i Belinschi wystąpiły organizacje praw człowieka Amnesty International³⁷, Human Rights Embassy³⁸, a także Rada Adwokacka Mołdawii.³⁹

Veaceslav Turcan i Maxim Belinschi zwrócili się do Trybunału Konstytucyjnego Mołdawii z prośbą o wyjaśnienie, czy adwokaci mogą być ścigani karnie za „fałszywe oświadczenia w deklaracjach”. Sąd orzekł, że adwokaci nie mogą być ścigani z tego artykułu⁴⁰, jednak ściganie karne adwokatów nadal trwa.

Alexei Alexeev - kierowca samochodu, który dostarczył sprzęt wzmacniający dźwięk na akcję protestacyjną w dn. 17.09.2017 r., zorganizowaną przez partie „Platforma Godność i Prawda” oraz „Działanie i Solidarność”.⁴¹ Około 4 tys. osób zebrało się wtedy w pobliżu budynku parlamentu z żądaniem uchylecia zmian w ustawodawstwie wyborczym, a także domagając się nałożenia sankcji na Plakhotniuca i jego otoczenie.

Alexei Alexeev został oskarżony o „groźby lub użycie przemocy wobec urzędnika państwowego” (art. 349 kodeksu karnego). Według śledczych, prowadząc samochód, wjechał on w kordon policji i zranił kilku policjantów. **Jednak nagrania wideo zaprzeczają tej wersji wydarzeń.** Na nagraniu widać, jak protestujący przepuszczają samochód. Na torze jazdy samochodu stali policjanci i zażądali zatrzymania pojazdu. Samochód zbliżył się do policji i zatrzymał się. Po tym pomiędzy protestującymi a policją nastąpiło przepychanie i napieranie na siebie.⁴² Według przedstawiciela Transparency International Moldova Yaniny Spiney, policja rozpyliła gaz łzawiący, w wyniku czego ucierpiały dwie kobiety.⁴³

³³ <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/HRC/40/60/ADD.3>

³⁴ <http://www.ipn.md/ru/societate/79576>

³⁵ <http://www.pana-defenders.info/index.php/ru/monitoring/dela-protiv-pravozashchitnikov-aktivistov-v-sudakh/item/260-adv mold2017feb>

³⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=PS4KgL3Nzr0>

³⁷ <http://amnesty.md/en/media/cerem-standarde-transparente-si-echitabile-pentru-avocatii-din-moldova/>

³⁸ <http://www.osce.org/ru/odihr/267076?download=true>

³⁹ <https://en.crimemoldova.com/news/social/state-officials-accused-of-abusing-lawyers/>

⁴⁰ <http://newsmaker.md/rus/novosti/unizit-arestovat-pokonchit-s-nim-kak-v-moldove-zapugivayut-neugodnyh-advokatov-pya-41838>

⁴¹ <http://p.dw.com/p/2k8aZ>

⁴² <https://www.youtube.com/watch?v=CFZG9JMDIPQ&app=desktop> ;

⁴³ https://deschide.md/ru/russian_news/social_ru/18462/Ряд-НПО-подписали-Заявление-с-призывом-освободить-Алексея-Алексеева.htm

Adwokat Yulian Rusanovsky twierdzi, że w sprawie Alexeeva uczestniczy 5 rannych policjantów, podczas gdy „czterech nie ma żadnych siniaków, nic, a piąty ma obrażenia, które nie stanowią zagrożenia dla życia”.⁴⁴

Kilka mołdawskich organizacji pozarządowych (w tym Centrum Zasobów Prawnych Mołdawii, Instytut Polityki Publicznej; Promo-LEX; Transparency International Mołdawia i in.) wystąpiło w obronie Alexeeva i oświadczyło, że zarzuty przeciwko niemu były „bezpodstawne i miały na celu zastraszenie obywateli”.⁴⁵

W dn. 20.09.2017 r. Alexeev został aresztowany na 30 dni, lecz w dn. 26.09.2017 r. środek zapobiegawczy został zmieniony na dozór policyjny. Grozi mu od 4 do 8 lat pozbawienia wolności.

31 posłów PACE z 18 krajów w pisemnej deklaracji nazwali sprawę Alexeeva „jednym z przykładów represji wobec działaczy społeczeństwa obywatelskiego w Mołdawii”.⁴⁶ W obronie Alexeeva wypowiedzieli się także posłowie do PE Igor Šoltes i Helmut Scholz.⁴⁷

Alexander Raichuk - działacz obywatelski z miasta Bălți. W dniu 09.03.2017 r. wszczęto przeciwko niemu jednocześnie 3 postępowania karne pod zarzutem chuligaństwa (art. 287 kodeksu karnego Republiki Mołdawii). Według prokuratury, w lutym 2017 r. Raichuk popełnił następujące czyny: nagrywał na kamerę wideo dyrektora szkoły, który rzekomo był zamieszany w pobieranie nielegalnych opłat za podręczniki szkolne; próbował wejść na jawną rozprawę sądową; filmował na kamerę wideo i zadawał „prowokacyjne” pytania sędziemu z sądu Bălți. Wcześniej, w październiku 2016 r., przeciwko Raichukowi wszczęto postępowanie karne za filmowanie w biurze katastralnym miasta Bălți. W związku z postępowaniem karnym Alexander Raichuk spędził w areszcie 3 miesiące⁴⁸, grozi mu kara pozbawienia wolności.

Serghei Cebotari - członek partii Platforma Godność i Prawda, były szef służby kontroli finansowej przedsiębiorstwa państwowego „Poczta Mołdawii”.

Według Cebotari, w dniu 11.11.2012 r. poinformował on kierownictwo Poczty Mołdawii, że pod przykrywką paczek z książkami i kosmetykami Poczta Mołdawii codziennie wysyła anaboliki do krajów UE i USA. Cebotari podkreślił, że przez kilka lat prokuratura i inne organy państwowe odmawiały wszczęcia jakichkolwiek działań w reakcji na przedstawione przez niego informacje o korupcji.

W kwietniu 2016 r. Cebotari udało się rozpowszechnić swoje oświadczenie w niektórych mediach. Stwierdził, że w schemat przestępczy na „Poczcie Mołdawii” zamieszane jest kierownictwo firmy, służba celna, poseł Yevgeniy Nikiforchuk, a także chrześniak Vladimira Plahotniuca, Dorin Damir.⁴⁹

Po upublicznieniu tych informacji, przeciwko Serghejowi Cebotari wszczęto 3 postępowania karne. Władze mołdawskie oskarżyły go o nielegalne działania na stanowisku dyrektora firmy rolniczej SERCONLUX-Group:

- W dniu 12.07.2016 r. wszczęto postępowanie karne pod zarzutem wykorzystania pracy przymusowej (art. 168 kodeksu karnego). Zgodnie z wersją śledczych, w latach 2011-2014 Cebotari „nie płacił za pracę najemną pracowników”. Pracownicy złożyli odpowiednią skargę dopiero w dn. 30.06.2016 r.

⁴⁴ <http://moldnews.md/rus/news/88302>

⁴⁵ <https://www.facebook.com/amachedon.starnet.md/posts/1631774753533404>

⁴⁶ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=24224&Lang=EN>

⁴⁷ <https://www.facebook.com/100008439937369/videos/1819576895000291/> ;

<https://www.facebook.com/100008439937369/videos/1819577791666868/>

⁴⁸ <https://ru.crimemoldova.com/news/rassledovaniya/kak-grazhdanskaya-aktivnost-stala-prestupleniem-v-respublike-moldova/>

⁴⁹ <http://actualitati.md/ru/vnutrennyaya-politika/plahotnyuk-ispolzuet-gospredpriyatie-pochta-moldovy-dlya-kontrabandy> ;

<http://www.jurnal.md/ru/social/2016/4/5/rassledovanie-ezednevno-cerez-poctu-moldovy-v-es-i-ssa-otpravialis-posylki-s-zapresennymi-vesestvami/>

- W dniu 08.08.2016 r. wszczęto postępowanie karne pod zarzutem oszustwa (art. 190 kodeksu karnego). Śledczy twierdzą, że oskarżony „za pomocą oszustwa w sposób bezprawny uzyskał mienie innej osoby (sprzęt rolniczy)”.

Według Cebotari śledczy ani razu nie wezwali go na przesłuchanie. O swoim statusie dowiedział się dopiero po tym, jak w dniu 29.11.2016 r. te dwie sprawy zostały wniesione do sądu. Adwokaci twierdzą, że podczas rozprawy jedna z ofiar oświadczyła, że „posterunkowy zmusił ich do podpisania zeznań”.

W dniu 10.10.2016 r. wszczęto postępowanie karne pod zarzutem „uchylania się od opodatkowania” (art. 244 kodeksu karnego). Cebotari twierdzi, że zarzuty te są sfabrykowane.

Cebotari został zatrzymany w dniu 29.07.2016 r. - w chwili, gdy udawał się na posiedzenie specjalnej komisji Parlamentu Mołdawii w celu złożenia zeznań odnośnie przemytu na „Poczcie Mołdawii”. Komisja parlamentarna potwierdziła informacje Cebotara o istnieniu schematu przestępczego i wezwała do odwołania Ministra Finansów, Ministra Technologii Informacyjnych, a także szefów służby celnej i „Poczty Mołdawii”.⁵⁰

Cebotari został aresztowany, jednak w dniu 10.08.2016 r. Sąd Apelacyjny zwolnił go z aresztu.⁵¹

Cebotari twierdzi, że powodem wszczęcia wobec niego ścigania karnego jest fakt, że jego oświadczenia o przemycie na „Poczcie Mołdawii” godzą w interesy Plahotniuca i jego otoczenia.

W dniu 20.03.2019 r. Sąd Miejski w Ungheni skazał Sergheia Cebotari na 8 lat pozbawienia wolności pod zarzutem „wykorzystywania pracy przymusowej” (art. 168 kodeksu karnego) i „oszustwa” (art. 190 kodeksu karnego). Warto zauważyć, że sędzia, który prowadził proces, podał się do dymisji dwa dni po wydaniu wyroku.⁵²

Obrona Cebotari odwołała się od wyroku. Adwokaci twierdzą, że wyrok jest zbyt surowy w stosunku do wagi zarzucanego mu „przestępstwa”. Zgodnie z ustawodawstwem mołdawskim odpowiedzialność karną można ponosić wyłącznie w przypadku wyzysku pracowników, który wiąże się z wykorzystaniem bezprawnych metod przymusu. Jednocześnie, według śledczych, wina Cebotari polega na tym, że jego firma rzekomo nie zapłaciła za pracę najemną. Dowody zmuszania do pracy nie zostały przedstawione w sądzie.

Jeśli chodzi o oskarżenia o oszustwo, obrona również twierdzi, że są one bezpodstawne. Sprzęt rolniczy, który Cebotari rzekomo nielegalnie nabył od Robu Nichifora, nie należał do tego ostatniego.

O prawdopodobnym politycznym charakterze ścigania karnego Sergheia Cebotari mówili posłowie do Parlamentu Europejskiego, PACE, a także posłowie do polskiego parlamentu. Obecnie Serghei Cebotari znajduje się poza granicami Mołdawii. Istnieje ryzyko, że władze umieszczą go na międzynarodowej liście osób poszukiwanych.

Gheorghe Petic jest członkiem partii politycznej „Platforma Godność i Prawda”. Kieruje on organizacją terytorialną partii w mieście Ungheni. Petic przez ponad 20 lat pracował w Mołdawskiej Straży Granicznej i odszedł ze służby w 2016 roku.

W lipcu 2018 r. Petic opublikował nagranie wideo z apelem na swojej stronie na Facebooku, w którym stwierdził, że wie on o systemie przemytu papierosów na dużą skalę na granicy mołdawsko-rumuńskiej. Oskarżył on kierownictwo policji granicznej Mołdawii i Rumunii o zorganizowanie przestępczego schematu przemytu.

⁵⁰ <http://www.jurnal.md/ru/social/2016/10/13/sledstvennaa-komissia-podtverzdaet-anaboliki-otpravialis-za-granicu-cerez-poctu-moldovy-shemu-podderzivali-pravitel-stvo-i-tamozna-a-postavki-prodolzalis-i-v-period-rassledovania-dokument/>

⁵¹ <https://ru.crimemoldova.com/news/rassledovaniya/sergey-chebotar-osvobozhden-iz-pod-aresta/>

⁵² <http://nokta.md/%D1%81%D1%83%D0%B4%D1%8C%D1%8F-%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%8B%D0%B9-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%BB-%D0%BA-8-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D0%BC-%D1%82%D1%8E%D1%80%D0%B5/>

Wkrótce potem przeciwko Gheorghe Peticowi wszczęto 2 postępowania karne.

O pierwszej sprawie karnej został poinformowany na początku września 2018 roku.⁵³ Gheorghe Petic został oskarżony o złośliwe chuligaństwo (art. 287 kodeksu karnego Republiki Mołdawii) z użyciem broni, którego rzekomo dopuścić się w 2004 r. Petic twierdzi, że incydent miał miejsce w 2003 roku. Wtedy jego rodzinie grożono i był on zmuszony do samoobrony. Według Gheorghe Petica, śledczy zmienili rok incydentu, tak aby nie upłynął termin przedawnienia poważnych przestępstw, który w Mołdawii wynosi 15 lat.

W dniu 12.10.2018 r. policja otrzymała oświadczenie, że Gheorghe Petic dokonał gwałtu. Tego samego dnia został zatrzymany. Wszczęto przeciwko niemu postępowanie karne z art. 171 kodeksu karnego Republiki Mołdawii („gwałt”). W policji stwierdzono, iż badanie potwierdziło kontakty seksualne między podejrzanym a zgłaszającą.⁵⁴ W dniu 15.10.2018 r. Gheorghe Petic został aresztowany.

Proces sądowy Gheorghe Petica odbył się za zamkniętymi drzwiami. Domniemana ofiara gwałtu zeznawała w sądzie pod nieobecność Petica, więc nie był w stanie zadawać jej pytań. Gheorghe Petic odmówił przyznania się do winy i oświadczył, że sprawa jest sfabrykowana.⁵⁵

W dniu 20.03.2019 r. Sąd Miejski w m. Orgiejów (Orhei) uznał Gheorghe Petica za winnego gwałtu i skazał go na 3,5 roku pozbawienia wolności. Obecnie trwa proces karny w sprawie o chuligaństwo.

W wyborach parlamentarnych w 2019 r. blok opozycyjny ACUM umieścił Petica na swojej liście wyborczej pod numerem 33. Partia „Platforma Godność i Prawda” uważa, że jego sprawa karna jest motywowana politycznie.

Sprawa Gheorghe Petica jest wymieniona w sprawozdaniu Departamentu Stanu USA z 2018 r. dotyczącym sytuacji w zakresie praw człowieka w Mołdawii.⁵⁶

Gheorghe Balan – Sędzia Sądu Kiszyniowskiego w sektorze Botanica, były kandydat z ramienia bloku opozycyjnego ACUM. Gheorghe Balan znany jest ze swojego głośnego oświadczenia o przejściu przez władze wymiaru sprawiedliwości w Mołdawii, które złożył w marcu 2017 r. podczas Walnego Zebrania Sędziów. *„W naszym państwie prawa osobę aresztują i zwalniają z aresztu na podstawie zachcianek osoby, która już prawie ma demencję. Czyżbyśmy nie zauważyli, że Mołdawia powoli zamienia się w państwo mafijne?”*⁵⁷, - oświadczył sędzia.

W 2017 r. Balan kandydował na stanowisko członka Najwyższej Rady Sądownictwa. Balan zamierzał także wziąć udział w wyborach parlamentarnych w lutym 2019 roku. Jednak Najwyższa Rada Sądownictwa odmówiła czasowego zawieszenia go na stanowisku sędziego na okres kampanii wyborczej.⁵⁸

W 2018 r. i 2019 r. Najwyższa Rada Sądownictwa (BCM) wydała dwie decyzje w sprawie odsunięcia Balana od funkcji sędziego:

- W dn. 20.04.2018 r. Kolegium Dyscyplinarne Najwyższej Rady Sądownictwa zaleciło Radzie zwolnienie Balana ze stanowiska sędziego w związku ze skargą wniesioną przeciwko niemu przez władze wiejskie Puhăceni. Skarga została złożona po tym, jak sędzia poparł mieszkańców wioski Puhăceni, którzy sprzeciwiali się otwarciu kopalni piasku we wsi. Mieszkańcy skarżyli się, że prace w kamieniołomach szkodzą środowisku i wiosce. Gheorghe Balan złożył kilka pozwów przeciwko

⁵³ <https://point.md/ru/novosti/proisshestviva/vozbuzhdeno-delo-na-ofitsera-pogranichnika-raskryvshego-kontrabandnye-skhemy-na-granitse>

⁵⁴ <http://politia.md/ro/content/audio-comunicat-de-presa>

⁵⁵ https://www.facebook.com/story.php?story_fbid=248125759451172&id=100027612481510

⁵⁶ <https://www.state.gov/documents/organization/289403.pdf>

⁵⁷ <http://newsmaker.md/rus/novosti/ne-sudite-pochemu-eks-kandidatu-acum-ne-udalos-obzhalovat-reshenie-ob-otstavke-s-p-43142> ;

<http://agora.md/stiri/28977/video-magistrat-justitia-din-rm-s-a-transformat-intr-o-stana-csm-este-ciobanul-iar-cna--mai-si-sis-sunt-paznicii>

⁵⁸ <http://tv8.md/2018/12/18/judecatorul-gheorghe-balan-a-cerut-sa-fie-suspendat-din-functie-in-perioada-campaniei-electorale-iar-csm-i-a-refuzat-cererea/>

władzom wiejskim i rzekomo groził im odpowiedzialnością karną⁵⁹. Prokuratura Generalna potwierdziła bezprawność działalności jednej z firm, które zamierzały wydobywać piasek w wiosce Puhăceni⁶⁰.

- W dn. 18.01.2019 r. Kolegium Dyscyplinarne Najwyższej Rady Sądownictwa wydało decyzję o zwolnieniu Balana ze stanowiska sędziego.⁶¹ Zdaniem Rady Balan wydał dwa bezprawne wyroki (nałożył grzywnę zamiast skazać na karę pozbawienia wolności), które zostały uchylone przez Izbę Odwoławczą.

Gheorghe Balan złożył skargę w sprawie⁶² tych decyzji i formalnie nadal jest sędzią. Twierdzi, że powodem jego odsunięcia od urzędu są jego bezkompromisowe oświadczenia o sytuacji w systemie sądownictwa Mołdawii.

Sprawa Gheorghe Balana jest wymieniona w sprawozdaniu Specjalnego Sprawozdawcy ONZ na temat sytuacji obrońców praw człowieka jako przykład prześladowania karnego sędziów w Mołdawii⁶³.

Ruslan Verbițchi – działacz obywatelski, członek partii opozycyjnej Platforma Godność i Prawda, uczestniczył w wyborach parlamentarnych w lutym 2019 r. jako kandydat z ramienia bloku opozycyjnego ACUM. Verbițchi znany jest z udziału w akcji protestacyjnej w pobliżu budynku parlamentu mołdawskiego w dn. 20.01.2016 r. W związku z udziałem w wiecu przeciwko niemu i 12 osobom wszczęto postępowanie karne pod zarzutem „masowych zamieszek” (art. 285 kodeksu karnego Republiki Mołdawii)⁶⁴.

W dn. 22.08.2018 r. Ruslan Verbițchi został zatrzymany na ukraińskim punkcie granicznym, gdy próbował wjechać na teren Ukrainy. Podczas przeszukania w samochodzie Verbițchi znaleziono kilkadziesiąt nabożów do karabinu szturmowego Kałasznikowa. Verbițchi twierdzi, że naboże zostały mu podrzucone w Mołdawii, kiedy samochód pozostawał bez nadzoru.⁶⁵ Warto zauważyć, że zatrzymanie miało miejsce na kilka dni przed wielką akcją protestacyjną partii Platforma „Godność i Prawda”. Jednym z organizatorów akcji był Verbițchi.

W dn. 23.08.2018 r. decyzją sądu ukraińskiego Ruslanowi Verbițchi wyznaczono dozór policji. Później jednak pozwolono mu wrócić do Mołdawii i tam oczekiwać na proces sądowy. Przeciwko Ruslanowi Verbițchi wszczęto postępowanie karne pod zarzutem „nabywania i przechowywania amunicji” (art. 263 kodeksu karnego Ukrainy).

Alexandru Bernaz – adwokat. W październiku 2018 r. Bernaz został poinformowany, że prokuratura mołdawska wznowiła postępowanie karne przeciwko niemu, w którym już w 2015 r. wycofano zarzuty wobec niego. Następnie Bernazowi nadano status oskarżonego w postępowaniu karnym wszczętym przeciwko jego klientowi. Bernaz został oskarżony o współudział w kradzieży akcji.

W 2015 r. wycofano zarzuty wobec Bernaza po tym, jak udało mu się zaskarżyć sądownie postanowienie o uznaniu go za oskarżonego w sprawie. Sąd stwierdził, że to postanowienie jest niezgodne z prawem. W marcu 2018 r. Bernaz złożył pozew przeciwko organom prokuratury o odszkodowanie w związku z bezprawnym ściganiem karnym. W lipcu 2018 r. Sąd postanowił wypłacić mu odszkodowanie za szkody moralne i materialne. We wrześniu 2018 r. Sąd Apelacyjny utrzymał w mocy to orzeczenie.

⁵⁹ <https://www.zdg.md/ru/?p=18888>

⁶⁰ <http://newsmaker.md/rus/novosti/kto-sleduyushchiy-za-cto-distiplinarnaya-kollegiya-rekomenduet-uvolit-sudyu-geor-37040>

⁶¹ https://www.csm.md/files/Hotarirele_CDisciplinar/2019/Sesizari/1-1.pdf

⁶² http://jurisprudenta.csi.md/search_cont_csm.php?id=214

⁶³ <https://undocs.org/pdf?symbol=en/A/HRC/40/60/ADD.3>

⁶⁴ <https://en.odfoundation.eu/a/8188,the-captured-state-politically-motivated-prosecution-in-moldova-and-usurpation-of-power-by-vladimir-plahotniuc>

⁶⁵ <https://www.zdg.md/ru/?p=20472>

Kilka dni później prokuratura wznowiła stare postępowanie karne przeciwko Alexandru Bernazowi. Jednocześnie decyzja sądu o wypłacie odszkodowania adwokatowi za straty materialne i moralne za bezprawne pociągnięcie do odpowiedzialności karnej stała się już prawomocna.

Alexandru Bernaz jest adwokatem biznesmena mołdawskiego Viacheslava Platona. Adwokat twierdzi, że jedyną nową rzeczą, która pojawiła się w orzeczeniu w sprawie nadania mu statusu oskarżonego w postępowaniu karnym, jest nazwisko Viacheslava Platona.⁶⁶

Ion Crețu – adwokat mołdawskiego biznesmena Viacheslava Platona.

W lipcu 2018 r. Sąd miasta Criuleni skazał zaocznie Iona Crețu na 6 lat pozbawienia wolności. Został on uznany za winnego „czerpania korzyści ze swoich wpływów” (art. 326 kodeksu karnego). Postępowanie karne zostało wszczęte już w 2014 roku. Crețu rzekomo wziął łapówkę w wysokości około 15.700 euro od swojego klienta i obiecał, że w zamian za tę kwotę pomoże umorzyć sprawę karną. Adwokat twierdzi, że te pieniądze stanowiły honorarium za jego pracę i jako dowód przedstawił sądowi umowę, którą zawarł ze swoim klientem.⁶⁷

Ion Crețu uważa, że wyrok był umotywowany politycznie i związany z obroną biznesmena Viacheslava Platona. Adwokat oświadczył, że zaczął otrzymywać groźby aresztowania po tym, jak we wrześniu 2017 r. na profilu Viacheslava Platona na portalu Facebook opublikowano film o kradzieży miliarda dolarów z mołdawskiego systemu bankowego. Po tym wydarzeniu jego sprawa karna przyśpieszyła. Kiedy Ion Crețu dowiedział się o planach jego aresztowania, opuścił teren Mołdawii⁶⁸. Crețu może zostać umieszczony na międzynarodowej liście osób poszukiwanych Interpolu.

3. SPRAWA FUNDACJI OTWARTY DIALOG I LYUDMYLY KOZLOVSKIEJ

W lipcu 2018 r. Komisja Europejska wstrzymała decyzję o udzieleniu pomocy finansowej Mołdawii w wysokości 100 mln euro. Ten krok był odpowiedzią na odwołanie wyników wyborów na prezydenta miasta Kiszyniów.⁶⁹ Wybory wygrał kandydat opozycji Andrei Năstase. Społeczność międzynarodowa uznała odwołanie wyników wyborów za deptanie standardów demokratycznych i zasady praworządności.⁷⁰

Według władz Mołdawii międzynarodowa krytyka i decyzja Komisji Europejskiej są wynikiem wywrotowej działalności Fundacji Otwarty Dialog i mołdawskich polityków opozycyjnych współpracujących z tą organizacją. Działalność wywrotowa polega na krytycznej ocenie działań władz mołdawskich, którą Fundacja Otwarty Dialog wyraziła w Parlamencie Europejskim, PACE, OBWE oraz na innych arenach międzynarodowych.

W dn. 23.08.2019 r. opublikowano wywiad lidera Demokratycznej Partii Mołdawii Vladimira Plahotniuca, w którym stwierdził on, że istnieją dowody na powiązania mołdawskich partii opozycyjnych z „grupami oligarchicznymi i rosyjskimi służbami specjalnymi”. Plahotniuc wspominał również o Lyudmyle Kozlovskiej, mówiąc, że intensywnie zajmowała się ona oczernianiem Republiki Mołdawii w Europie.⁷¹

⁶⁶ <http://newsmaker.md/rus/novosti/unizit-arestovat-pokonchit-s-nim-kak-v-moldove-zapugivayut-neugodnyh-advokatov-pya-41838>

⁶⁷ <http://newsmaker.md/rus/novosti/zashchita-bita-advokata-vyacheslava-platona-prigovorili-k-shesti-godam-tyurmy-38238>

⁶⁸ <http://newsmaker.md/rus/novosti/unizit-arestovat-pokonchit-s-nim-kak-v-moldove-zapugivayut-neugodnyh-advokatov-pya-41838>

⁶⁹ <https://www.reuters.com/article/us-moldova-protests-eu/eu-freezes-aid-to-moldova-as-row-over-mayoral-election-festers-idUSKBN1JU2G7>

⁷⁰ <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180621IPR06306/moldova-key-meps-react-to-the-chisinau-court-decision-on-local-elections> ; https://www.coe.int/en/web/congress/presidency/-/asset_publisher/XKZo3826TCuM/content/congress-president-expresses-concern-after-the-invalidation-of-the-elections-in-chisinau?inheritRedirect=false ; https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/47472/statement-hrvp-mogherini-and-commissioner-hahn-invalidation-mayoral-elections-chisinau_en ; <https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2018/06/283586.htm>

⁷¹ <http://www.ipn.md/ro/special/93150>

W dn. 14.09.2018 r. grupa posłów z ramienia Partii Demokratycznej zażądała, aby Prokuratura Generalna zweryfikowała ewentualne powiązania partii opozycyjnych Platformy Godności i Prawdy („DA”) i „Działania i Solidarności” (PAS) z Lyudmyłą Kozlovską. W dniu 04.10.2018 r. z inicjatywy Partii Demokratycznej w Parlamencie powołano komisję w celu zbadania ingerencji Fundacji Otwarty Dialog i Lyudmyły Kozlovskiej w sprawy wewnętrzne Mołdawii.

W dn. 16 listopada 2018 r. Parlament Mołdawii przyjął sprawozdanie komisji śledczej „w sprawie okoliczności ingerencji Fundacji Otwarty Dialog i jej założycielki Lyudmyły Kozlovskiej w sprawy wewnętrzne Republiki Mołdawii i finansowania niektórych partii politycznych Republiki Mołdawii”. W rezolucji parlamentu zauważono, że „FOD i Lyudmyle Kozlovskiej (...) udało się z sukcesem przeprowadzić wiele działań, które doprowadziły do zaostrzenia stosunków pomiędzy organizacjami europejskimi i politykami a organizacjami i władzami Republiki Mołdawii.”⁷²

Jeśli chodzi o treść, rezolucja parlamentu przypomina raczej dokument z czasów ZSRR dotyczący walki ze „szkodnikami”, niż akt prawny. Stwierdza, że rezultatem działalności lobbingsowej Fundacji Otwarty Dialog i Lyudmyły Kozlovskiej są m.in.:

- „Zainicjowanie w styczniu 2018 r. przez członków PACE rezolucji w sprawie ochrony praw obywatelskich w Polsce, Mołdawii i na Ukrainie”.
- „Apel w lutym 2018 r. Przewodniczącego Komisji Zgromadzenia Parlamentarnego OBWE ds. Demokracji, Praw Człowieka i Spraw Humanitarnych, Jose Ignacio Sancheza Amora, do Republiki Mołdawii i Kazachstanu odnośnie zmyślonych problemów związanych z postępowaniem karnym przeciwko Anie Ursachi, Eduardowi Rudenco, Domnice Manole i Dorinowi Munteanowi, prowadzonym przez organy ścigania”;
- „Lobbowanie wstrzymania przez Unię Europejską pomocy makrofinansowej dla Republiki Mołdawii”.
- „Zatwierdzenie rezolucji Parlamentu Europejskiego z 14 listopada 2018 r. w sprawie zaostrzenia stanowiska w sprawie Republiki Mołdawii i jej instytucji”.

Parlament zalecił mołdawskim organom ścigania nadanie kwalifikacji prawnym działaniom Otwartego Dialogu i jego współpracowników.

W dn. 17.12.2018 r. opublikowano raport komisji parlamentarnej⁷³. Okazało się, że tekst raportu został przygotowany na podstawie nieprawdziwych informacji, które w różnym czasie pojawiały się w prorządowych mediach i na stronach internetowych wątpliwych źródeł informacyjnych. Raport szeroko wykorzystuje metodę przeinaczania informacji i podawania nieprawdziwych danych.

Na przykład raport komisji śledczej zauważa, że Służba Bezpieczeństwa Ukrainy (SBU) wszczęła postępowanie karne przeciwko Lyudmyle Kozlovskiej pod zarzutem „zdrady stanu”, „zamachu na integralność terytorialną Ukrainy” i „oszustwa”. Władze mołdawskie nie otrzymały jednak tych informacji od ukraińskich organów ścigania, lecz z portali informacyjnych zamieszczających tzw. fake news. W listopadzie 2018 r. Fundacja Otwarty Dialog otrzymała od SBU oficjalną odpowiedź potwierdzającą, że Lyudmyła Kozlovska nie występuje jako oskarżona w sprawie karnej.

Na podstawie raportu komisji parlamentarnej mołdawska prokuratura ds. zwalczania przestępczości zorganizowanej i spraw specjalnych wszczęła postępowanie karne pod zarzutem „legalizacji środków finansowych” (art. 243), „szpiegostwa” (art. 338) i „nielegalnego finansowania partii” (art. 181).⁷⁴

W dn. 22.01.2019 r. adwokat Lyudmyły Kozlovskiej złożył wniosek do prokuratury mołdawskiej z prośbą o dostarczenie materiałów sprawy karnej. Jednak w dn. 28 stycznia 2019 r. prokuratura odmówiła

⁷² <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=2&id=378062>

⁷³ <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=8RaDVrZx%2fBY%3d&tabid=86&mid=488&language=ro-RO>

⁷⁴ https://ru.publika.md/pbopod-povtorno-vyzvala-na-dopros-glavu-open-dialog_2173848.html

wydania takich dokumentów, argumentując, iż Lyudmyla Kozlovskaja i jej obrońca nie są uczestnikami procesu. Takie działania prokuratury stanowią bezpośrednie naruszenie prawa do obrony, ponieważ w dokumentach, które mołdawska prokuratura wysłała do Belgii, wskazano, że Lyudmyla Kozlovskaja jest podejrzaną w sprawie karnej.

Istnieją powody, by sądzić, że władze mołdawskie lobbowały za publikacją materiałów na zamówienie przeciwko Fundacji w prasie zagranicznej. W dniu 21.04.2019 r. szkocka filia gazety The Sunday Times opublikowała jednocześnie trzy artykuły, informujące o wynikach dochodzenia komisji śledczej parlamentu mołdawskiego. O tym, że artykuły były pisane na zamówienie, świadczy fakt, że wszystkie zostały opublikowane nie tylko tego samego dnia, lecz również o tej samej godzinie.⁷⁵ Wszystkie trzy materiały mają tych samych współautorów: Jordana Ryana i Carlosa Alba. Ten ostatni jest właścicielem agencji PR, a nie dziennikarzem.

Po pojawieniu się publikacji w The Sunday Times, w mołdawskich⁷⁶ i polskich⁷⁷ mediach prorządowych zaczęły pojawiać się materiały informujące o przeprowadzonym „śledztwie brytyjskiego wydawnictwa” w sprawie działalności Fundacji Otwarty Dialog. Zatem wyniki raportu parlamentarnego zostały przedstawione jako wynik śledztwa dziennikarskiego wpływowych mediów zachodnich. Polskie władze wykorzystały „śledztwo” mołdawskiego parlamentu i publikacje w „The Sunday Times” w kolejnej fali oszczerczego ataku informacyjnego przeciwko Fundacji Otwarty Dialog. Raport parlamentu mołdawskiego był rozpatrywany na posiedzeniach dwóch komisji polskiego Sejmu, a przedstawiciele partii rządzącej „Prawo i Sprawiedliwość” wezwali do uznania Fundacji Otwarty Dialog za nielegalną.

Według niezależnych źródeł i mołdawskich mediów opozycyjnych, Polska prawdopodobnie współpracowała z dyplomatami i tajnymi służbami Mołdawii, *de facto* wspierając miejscową komisję śledczą. Jednak polskie władze oficjalnie deklarują swój brak udziału w polityce rządu mołdawskiego i jego działalności.⁷⁸

Oprócz Lyudmyły Kozlovskiej, przeciwko której władze mołdawskie wszczęły postępowanie karne na podstawie wniosków parlamentarnej komisji śledczej, ściganie karne grozi również innym osobom, których nazwiska są wspomniane w raporcie, tj. – Anie Ursachi, Eduardowi Rudenco, Alexandru Machedonowi, Domnice Manole, Alexeiowi Alexeevowi, Sergiu Cebotari i innym działaczom.

4. WNIOSKI I REKOMENDACJE

Mołdawia w szybkim tempie staje się ogniskiem niestabilności, korupcji i bezprawia w regionie. Obserwatorzy międzynarodowi zauważają spadek poziomu demokracji, wolności mediów i wolności zrzeszania się, a także ataki na społeczeństwo obywatelskie. Wąski krąg ludzi, którzy doszli do władzy, wykorzystuje państwo do osobistego wzbogacenia się i do przeprowadzenia odwetu na swoich przeciwnikach politycznych.

Fundacja Otwarty Dialog niniejszym wzywa Komisję Europejską do podjęcia stanowczych działań w związku z niewykonaniem przez Mołdawię swoich zobowiązań w obszarze praw człowieka. Uważamy, że konieczne należy:

- Poprzec żądania Eastern Partnership Civil Society Forum Moldovan National Platform.⁷⁹ W szczególności należy przeprowadzić niezależne dochodzenie w sprawie defraudacji 1 mld USD z

⁷⁵ <https://www.thetimes.co.uk/edition/scotland/an-edinburgh-flat-a-human-rights-activist-and-the-oligarchs-dirty-money-vzs9htpnt> ; <https://www.thetimes.co.uk/edition/scotland/scots-firms-in-26m-laundering-link-to-putin-p9zsighsn> ; <https://www.thetimes.co.uk/edition/news/british-firms-linked-to-dirty-money-used-against-putin-opponents-z7sczkxtz>

⁷⁶ https://www.publika.md/o-prestigiosa-publicatie-britanica-dezvaluie-schemele-lui-platon-a-folosit-firme-offshore-din-scotia-ca-sa-o-plateasca-pe-kozlovskaja_3040486.html?fbclid=IwAR3y4D_vl2RBEg2H3VrMU-OZBHNOKXlpfYBRPPmPAJWPE0xHeKY-y1ELLMk#ixzz5lo9o92a9

⁷⁷ http://auslandsdienst.pl/3/25/Artykul/417023,Woher-kommen-die-Gelder-der-Open-Dialogue-Foundation-?fbclid=IwAR0hKpBB_bj-K5biYhNKfo3hTQHxf3lF9N-N1Gpsk0MKoa5EDpx64Zl4s

⁷⁸ <https://en.odfoundation.eu/a/9238,bartosz-kramek-for-gazeta-wyborcza-pis-moldova-a-common-issue>

⁷⁹ <http://eap-csf.eu/wp-content/uploads/SC-Moldova-October-2018-1.pdf>

systemu bankowego Mołdawii; wprowadzić sankcje personalne wobec osób, które uzurpowały władzę państwową w Mołdawii; opracować i przyjąć międzynarodowy odpowiednik ustawy Magnickiego, który pozwoliłby na nałożenie sankcji na osoby, które utrudniają rozwój procesów demokratycznych w Mołdawii i za granicą.

- Przedłużyć sankcje finansowe w postaci odmowy udzielenia jakiegokolwiek pomocy finansowej do czasu poprawy sytuacji w zakresie standardów demokratycznych i praworządności w Mołdawii.
- Podnieść kwestię rewizji umowy stowarzyszeniowej pomiędzy Mołdawią a UE w związku z coraz częstszymi przypadkami łamania zasad demokratycznych, praw człowieka i podstawowych wolności w Mołdawii.
- Zażądać natychmiastowego zaprzestania politycznie umotywowanych postępowań karnych wobec przedstawicieli opozycji, obrońców praw człowieka, dziennikarzy i sędziów w Mołdawii.
- Potępić praktykę oszczerczych kampanii informacyjnych skierowanych przeciwko działaczom społeczeństwa obywatelskiego, obrońcom praw człowieka i krytykom władz.